

MILSTOLPEN

Österåkers Hembygdsförening

Nr. 4 – December 2021

Ordförande har ordet

Kylan knäpper i husknutarna, snön drar in över delar av vårt avlånga land. Vintern är kommen.

Så är föreningens höstmöte för medlemmar avverkat. Den så lugna och vana Lars Larsson ledde förhandlingarna i hamn, och en delvis ny styrelse är nu på plats.

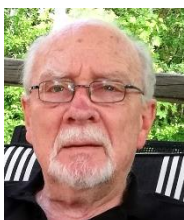
Ett antal utmärkelser i form av föreningens guldnål samt diplom delades ut. Efter avslutade förhandlingar vidtog kaffe med bröd. Den för dagen inbjudne talaren Andreas Ljunggren, vd Österåkers golfklubb, berättade i ord och bild om golfklubbens arbete med Hagbystugorna. Vi var alla imponerade över det fina arbetet som hitintills utförts.

Arbetet fortsätter med alla våra åtaganden. Museerna är pyntade och upplysta, ja i måttliga tag, elen är kostsam som bekant. Ett sätt att ytterligare påverka just elkostnaderna är att effektivisera värmedriften. I dagarna har en varmluftspump satts in på Fattigstugan/museet för att till viss del ersätta gamla direktverkande element. I övrigt ses nu alla hus över för att om möjligt få ner elkostnaderna.

Det stundar nytt år med nya möjligheter så håll koll på Milstolpen och ÖHF:s hemsida och Facebook m.m. efter olika evenemang.

God Jul och ett Gott Nytt hembygdsår önskar styrelsen.

Bo Hedenstedt

Några minnen om fastigheten

Berga 6:13 Åkersberga

Med anledning av ett byggärende på fastigheten Berga 6:13 på Margretelundsvägen 81, har en granne bett mig sammanställa några minnen relaterade till fastigheten och området.

Tidigare var det en affär på Berga 6:13 – Margretelundsboden. Jag minns den från 1940- och 50-talen. Det var i praktiken den enda matvarubutiken för fastighetsägarna i området (Söra, Berga, Rödbosundsområdet och en bra bit utefter Margretelundsvägen bortåt Härsbacka). Det alternativ som fanns var i första hand Jansons livsmedelsbutik vid Åkersberga station som de som kom med tåget från Stockholm ofta handlade i innan de tog bussen som gick utefter Margretelundsvägen till Härsbacka. Det var inte så vanligt med egen bil på den tiden.

Själva affären i Margretelundsboden var i bottenvåningen. Familjen som drev affären bodde i övervåningen.

Andra butiker som jag minns fanns i Tunagård (mjölkaffär, fiskaffär, färg- och järnaffär plus någon ytterligare). Järnaffären flyttade, vill jag minnas, någon gång i slutet av 1950-talet till Sätträängsvägen i Åkersberga centrum. En Konsumbutik fanns vid Österskärs station; den flyttade senare också ner till Sätträängsvägen i Åkersberga. Sommartid fanns även andra mjölkbutiker, på t.ex. vägen till Flaxenvik och i Isättravik.

Trädgårdsmästare Hallberg i hörnet av Margretelundsvägen och Muskötvägen bör också hågkommas. Från tidigt på våren till långt in på hösten kunde man där köpa färska

grönsaker från hans växthus. Även färska ägg från hans höns kunde man köpa.

På 1940-talet hade man med sig egna flaskor och kärl om man skulle köpa mjölk i Margretelundsboden. Och mjölken var vad vi i dag (2021) säger: närproducerad. Det var Margretelunds slott som levererade mjölken till Margretelundsboden. Eftersom det sommartid var svårt att hemma hålla maten kall höll Margretelundsboden öppet på lördagar och några timmar även på söndagarna under sommaren. Det var först en bit in på 1950-talet som sommarbefolkningen började skaffa sig egna kylskåp.

Till Margretelundsboden var det ofta även en strid ström av människor som skulle ringa. Där fanns traktens enda telefonkiosk, livligt frekventerad. Det var ju inte så vanligt med egen telefon "på landet" på den tiden, dvs. på 1940 och 1950-talet. Vi barn letade 10-öringar under kioskgolvet.

På 1960-talet, i samband med att utbyggnaden av områdena Malmskogen och Tråsättra, utvecklades också området vid nuvarande Margretelunds centrum. Favoriten – lokalt kallad "Favvan" – kom att ersätta den tidigare Margretelundsboden.

Efter viss ombyggnad blev det så småningom en restaurang på Margretelundsbodens plats: Martins värdshus. Inledningsvis var det enligt min erfarenhet en seriös restaurang med bra mat. Tyvärr förändrades den så småningom. Det blev i huvudsak en ölservering till besvär och störningar för de omkringboende. Den som sedermera tog över fastigheten hade ambitionen att åter skapa en restaurang på platsen. Vid ett årsmöte i Margretelunds villaägareförening uttryckte ägaren av fastigheten tankar om en skärgårdsrestaurang med brygga i Sätterfjärden dit gäster skulle kunna komma sjöledes till restaurangen. Därav blev intet. Huset har under senare år sett ganska öde och nedgången ut.

Hela tomtområdet Söra, Berga och Rödbosund skapades när Margretelunds slott genom Margretelunds Tomtaktiebolag 1928 styckade området och sålde tomter för fritidsbebyggelse. Fram till början av 1960-

talet kunde de permanentboende "räknas på ena handens fingrar". I mitten av 1960-talet skapade kommunen möjlighet att ansluta fastigheterna till kommunalt vatten och avlopp.

Då inleddes en förändring som har medfört att området i dag totalt domineras av permanentboende. Det har också skett en kraftig förtätning. De tidigare rätt stora tomterna med fritidshus och utedass har delats upp och bebyggt med nya betydligt större moderna hus; i samtliga fall av villakaraktär. De fritidsboende som ännu finns kvar är i klar minoritet.

Lennart Sundquist (i Söra sedan 1944)

Gissa bilden

I vårt stora bildarkiv med bilder bl.a. från fotoalbumerna Harling, har vi många bilder från förr i tiden. I bilden nedan samspråkar några herrar i en vägkorsning i Åkersberga. Vi tror oss veta var bilden är tagen och utmanar nu dig som läsare att komma med förslag på platsen. Kanske känner du rent av igen dig?

Foto: Harling

Hör av dig på epost eller telefon, eller skriv en rad. Kontaktuppgifter i rutan i slutet av Milstolpen. Inkomna förslag och vår egen gissning presenteras i nästa nummer av Milstolpen.

Lars Valentin, fotoarkivet

Handelsträdgård på Centralvägen

Strax väster om Ekbacken fanns en stor handelsträdgård som kallades för Strömsvreten. Den låg på Centralvägen 61 och drevs av Ivar och Helga Gäfvert 1936-1975. Jag har träffat ett av barnbarnen, Lars Gäfvert

som nu bor i boningshuset på adressen. Av honom har jag fått ett antal kartor, som hans farmor Helga samlat på och som Lars har hittat vid städning av huset. Kartorna har förtjänstfullt skänkts till ÖHF. Vår nybildade arkivgrupp kommer att gå igenom dem, arkivera och dokumentera.

Helga Gäfvert var verksam i hembygdsföreningen och satt också i ÖHF:s styrelse en tid.

En tavla i Lars bostad visar ett flygfoto över fastigheten, som troligtvis har tagits omkring 1950. Se nedan.

Kanske har du, läsare av Milstolpen, också något att berätta eller t.o.m. skänka till föreningen. Hör av dig till mail@milstolpen.org eller ring till oss på 08-540 67980.

Text: Lars Valentin, foto från Lars Gäfvert

QUIZ 2021

Vi förlänger tiden för vår frågesportstävling så du har året ut av 2021 på dig att svara på våra 12 frågor om det gamla Åkersberga! Ladda ner vår frågesportsblankett från vår webbplats www.milstolpen.org.

Du kan vinna fina priser! De fem första som skickar in sina svar senast 31/12 2021 får välja önskad utgåva av våra årsböcker eller tre valfria nummer av Milstolpen.

Alla instruktioner står i svarstalongen.

Anna-Mi Wendel

Stenhagens handel julskyltar

I Stenhagens handel "julskyltas" som tidigare år, nu med ännu större och längre tågbanor, arrangerad av Björn Pålhammar och hans flitiga arbetskamrater.

Tryck näsan mot fönstret och sedan på knappen invid så sätter tåget igång och går en stund.

Foto: Lars Valentin

I det västra fönstret sitter en gammal tomte från 40- eller femtiotalet. Den har använts i julskyltningar i Ingalill Tausons föräldrars fruktaffärer Frukt-Bernhard i Stockholm. Från 1965 till 2004 stod den alltid i Karla-Frukts julskyltning på en säck med färska valnötter från Frankrike. Ingalill drev Karla-Frukt från 1972 - 2004.

Lars Valentin

Arkivgruppen har börjat arbeta

Den nybildade arkivgruppen har nu kommit igång med dokumentationsarbetet. Gruppen består av följande medlemmar: Harriet Kvist, Anna-Mi Wendel, Christina Claesson, Catharina Böhlin, Annika Hölcke, Carl-Göran Backgård och Lars Valentin.

Foto: Lars Valentin

Efter en grovinventering av lämpliga uppdrag har vi börjat med att inventera och arkivera handlingar enligt Allmänna Arkivsystemet. I våra arkiv finns redan en mängd dokument placerade i arkivmappar och uppmärkta enligt gängse standard, men det finns också massor

av pärmar och annat material som vi behöver gå igenom, sortera och i vissa fall rensa ut.

I Vita Huset har vi ett förråd med alla våra egna skrifter, kalendrar och årsböcker. Vi tänker se till att ett exemplar av varje objekt katalogiseras och hamnar i arkivet, till fromma för eftervärlden och ev. forskning.

Vi är redan klara med att indexera alla exemplar av Milstolpen. Det går nu att söka efter tidigare artiklar direkt från webbplatsen, www.milstolpen.org.

Lars Valentin

ÖSTERÅKERS HEMBYGDS- OCH FORNMINNESFÖRENING

Centralvägen 55 184 32 ÅKERSBERGA

Telefon (svarare): 08-540 67980

Plusgirokonto 9814-5

Bankgiro 5632-8511

mail@milstolpen.org

Hemsida: www.milstolpen.org

eller

www.hembygd.se/osteraker

facebook.com/osterakershembygdsforening/

Datum för aktiviteter vinter-vår 2022

Torsdag 13 januari Hembygdskväll i Vita huset klockan 19.00, Dag Unevik visar bilder och berättar

Torsdag 10 februari Hembygdskväll i Vita huset klockan 19.00

Torsdag 10 mars Hembygdskväll i Vita huset klockan 19.00

Söndag 24 april Hembygdsföreningens årsmöte klockan 18.00

Lördag 7 maj Kulturvandring i Åkerstorp klockan 13.30, Carl Göran Backgård

Tisdag 10 maj Kulturvandring

Lördag 14 maj Torpvandring med Torpgruppen klockan 13.30

Lördag 21 maj Kulturvandring

*Vi önskar alla medlemmar en
GOD JUL OCH GOTT NYTT ÅR 2022*

